

LIBERTATEA

Abonamentul: { „Libertatea” (4 pag.) 120 Lei pe an.
„Foala Interes.” (4 pag.) 80 Lei pe an.
Cel-ce le abonează pe amândouă, le primește cu 170 Lei pe an și capătă și „Plugarul Luminat”, fără alt adaus la plată.

Foaie pentru popor.
Apare JOIA
Director: Ioan Moța.

Pentru străinătate: 400 Lei pe an, trimiși în banii țării aceleia în preț de 400 Lei, sau prin cec de bancă.
Redacția și Administrația: Orăștie (jud. Hunedoara).

De soarte nu poți scăpa!

— Vechiul Liceu unguresc din Odorhei a fost închis. — De către stăpânii săi. —

Sinodul (Statul) bisericii reformate maghiară din Ardeal, intrând la 13 August în Cluj, — a hotărât, sub președinția Episcopului Makkal, să închidă vechiul Liceu reformat din Odorheiul Săcuiesc.

Pricina pentru care conducerea bisericească, a ajuns la această hotărâre, — e una și puternică, o spune însuși Episcopul în darea de seamă către Sinod: Numărul elevilor ce se mai înscriu în Liceul nostru, scade într'unul!

Prin acest cuvânt, Episcopul reformat spune celor înțelegători: Nu te poți lupta împotriva sorții, care vine aproape totdeauna să împlinească o poruncă și o dreptate alui Dumnezeu...

Când Ungurii s'au făcut, prin puterea sabiei, nu a dreptății dumnezeiești, stăpâni vremelnic peste Ardeal, — ei s'au urcat într'un scaun ce nu era al lor în chip firesc. Și fiindcă celui ce ridică sabia, cu sabia i se va răspunde, — soartea a scris în cartea ei, că acelel cuceriri cu sabia, pune-l-se-va odată capăt tot prin sabie...

Și i-se puse la venirea vremii. Dar în vremea cât Ungurii fuseră stăpâni pe acest pământ, care era, după dreptate, al altui popor, a celui mai numărös și mai demult aci, — ei cercaseră a cuceri și sufletul poporului aflat aci, prin armele de cucerire sufletească, cari sunt Școlile. Și au așezat Școli mari și acolo unde nu ar fi avut cu cine le umplea din neamul lor. Așa au așezat un Liceu maghiar în Orăștie noastră, altul în Alud, altul în Odorhei, și pe altele. Și nu dădeau voie să se înființeze acolo școli pentru poporul cel numărös al țintului, și așa și acela era silit a-și duce copiii în școlile străine ce se înființaseră între ei.

Așa Liceul maghiar din Orăștie era plin de Români și de Sași, mai mulți ca Ungurii; cel din Odorhei tot așa, și și cel din Alud, — afară de Liceele de stat.

Și după venirea României pe aceste pământuri, ani de zile Sașii și Jidanii și toți Ungurii, se fereau ca de foc de Școlile românești aduse de vremile schimbate, ca un puternic glas al viitorului.

Dar timpul îmbânzește toate îndărătnicile, dacă ele nu au temel de drept și putere de viață!

În puțini ani de când România și a întins stăpânirea pe la noi, mare parte din școlile cari se alipeau cu putere de școala maghiară, — s'au trezit la cap și văd că lor înșiși își fac rău stărînd a învăța în o școală străină cu o limbă fără viitor aci. Și au început a trece la Școlile statului român.

Cel dintâi care a căzut, a fost Liceul maghiar reformat din Orăștie; la 2 ani după el cade, iaca, cel din Odorhei și nu lungă viață va mai avea nici cel din Alud. O spun ei singuri că de ce: Cel din Orăștie spunea: Ne am mâncat toată averea adunând aci elevi de pe oriunde (fiindcă Ungurii de aci, cu Sași cu tot, n'au de unde da elevii ce trebuiesc unui Liceu) și fiindcă gratis (fără plată) numai ca să arătăm că „avem elevi”... Și nici așa nu mai veneau.

Cel din Odorhei spune același lucru: Nu mai avem elevii!

Căci neamurile străine cari îi dădeau elevii cel mulți (Sașii, Evreii și mai ales Românii) s'au abătut și se tot abat spre școlile statului...

Căci o stare dată în chip nefiresc unui popor, — nu poate sta în picioare în vece, — împotriva sorții răzbuătoare nu poți lupta!

Și, la Odorhei, ca și la Orăștie, soartea ne răzbuună și ne dă dreptate!

Și ne va da tot mai multă, în tot mai multe locuri și — pe toate țărîmurile de viață!

Așa în Ardeal, așa în Basarabia, așa în Bucovina, — și peste tot locul unde pământul străin năpădisă pe nedrept pământul sfânt al neamului românesc!

Congresul minoritarilor.

Dela războiu încoace, „minoritățile”, adică neamurile mai mărunte din copriusul altor țări de alt neam, — tare se luptă ca să și asigure o viață cât mai ne-stăngenită națională, în ori-care stat s'ar afla ele! De pildă noi Românii din Ardeal și Bănat eram în fosta Ungarie „minoritate”, neamul cel mic în casa neamului stăpânitor, ca mai mare, al celui unguresc. Azi Ungurii din Ardeal și Bănat sunt „minoritate” în România.

Aceste minorități din felurite state, au început a ținea prin frunțașii lor sfaturi, cum și ce să facă pentru a ajunge să aibă cât mai largi drepturi în țările în cari se

afliă, — și să nu fie lăsate la bunul plac al neamului stăpânitor în țară.

Au ținut pân'acum, dela războiu încoace, astfel de sfaturi de 2 ori, și acum e adunat al 3-lea sfat la Geneva. Sunt acolo soții Ungurilor din Cehoslovăcia, din Jugoslavia și din România, căci între hotarele flectărele din aceste țări se găseasc Ungurii numeroși, cari se încuieră pe pământurile ce se cădeau acestor neamuri; neamului românesc, neamului ceh (Bohemia). Și sunt acolo trimișii Germanilor din Cehoslovăcia, și a Românilor din Sârbia, și alora din alte țări.

Ei nu cer nici mai mult nici mai puțin ca: drepturi de-o potrivă cu neamurile stăpânitoare în acele țări!

Dar de aceea nu vreau să țină samă, că neamul lor, până era el stăpân pe pământurile deslipite dela Ungaria și alipite pe bună dreptate la acele țări, — a avut acolo atâtea „privilegii” — drepturi mai presus de a celorlalte popoare și rupând din drepturile aceloră — că a le lăsa și azi la fel îndreptățite cu acelea, însemnă a nu cerca să reparezi nimic din nedreptatea trecutului!

Drepturi de-o potrivă, la fel, și minorităților? Și noi suntem pentru ca să li-se dea, — dar numai după-ce întâi vom fi ridicat și poporul nostru pe treapta de cultură și de bunăstare pe care a fost ridicat poporul lor, pând era stăpân nedrept pe acele copriusuri.

După — aceea, da, fie dreptate deplină.

Dar pân'atunci trebuie să fim poate zece de ani la părere „nedrepti”, ajutând mai mult poporul nostru decât pe al lor, — pentru a l ridica pe aceeași treaptă de luminare și bunăstare, la care se află popoarele lor.

Linii ferate duble pregătește guvernul în mai multe părți de căpetenie a țării.

O mare scădere a Căilor Ferate în țara noastră (ca și în alte multe țări încă) e aceea, că dela o gară la alta, trenurile pot merge numai pe una și aceeași linie. De aceea trenul de marfă trebuie să stea uneori cissuri întregi într'o gară, întârziind și arzând cărbunii așa stând pe loc, până trec uneori două ori și trei trenuri de persoane, prin gara (stația) în care se află el. — Trenul personal trebuie să stea pe loc până îl ajunge din spate sau îl vine în față cutare tren accelerat (repede) sau expresul (foarte repede). Toate aceste așteptări sunt

și întârzieri neplăcute și pagube pentru stat.

De aceea în statele mai cu bunăstare s'au tras linii duble (îndoite, mergând două pe lângă oaltă), așa că trenurile gonesc într'unul după altul, fără să aștepte în nici o gară mai mult decât are nevoie (lipsă) pentru a-și da raportul la cancelarie, a lăsa ce au de lăsat și a lua ce au de luat. Și pleacă mai departe, întâlnindu-se cu cele ce-i vin în față ori-unde în câmp printre stații, căci unul merge pe linia de-a dreapta, celalalt îl fuge în față pe linia de-a stânga.

Acolo și negoțul e mult mai viu, și mersul trenurilor mai regulat și plăcut, și nici ciocniri de trenuri nu sunt aproape deloc, căci n'au unde se întâlni, doar la o greșală de îndreptare în gări.

România mărită, având negoț de mărfuri foarte mare, — guvernul și-a pus în gând să tragă pe locurile pe cari se cere mai mult, — a doua linie, pe lângă cea de azi, — pentru a ușura goana trenurilor acolo, ca în cele mai înalțate țări.

Cele dintâi linii cari vor fi prefăcute în linii duble, sunt linia *Cernduși-Galați* apoi *Cetatea-Albă-București*, iar în Ardeal linia *Feldioara-Războeni-Galați*.

Lucrul e a se înțelege așa, că Galațul fiind cel mai însemnat port (stație de corăbii) în care vin mai multe vapoare străine de aduc mărfuri și duc, liniile ce merg spre el trebuiesc mai întâi făcute să se scurgă ușor mărfurile pe ele. Iar apoi liniile de frunte ce duc la București, ca la inima țării, — ca cele dela Arad la Teiuș și dela Oradea peste Teiuș la București.

Se crede că în zece ani acest plan de dublare a liniilor ferate numite, să fie dus în deplinire.

Ministrul de Finanțe Vintilă Brătianu și Ministrul de Externe Titulescu chiar pentru acest lucru au plecat în străinătate, — să caute un mare împrumut pentru căile ferate. Și se scrie că o grupă (ceată) de bancheri din Germania sunt gata a da împrumutul, cu înțelesul, că numai o parte din el îl dau în bani, iar restul în materiale de Cale ferată. (Prin asta vor să și ajute Fabricile lor a avea lucru: îl dau împrumutul, dar îl varsă tot în țara lor, la fabricile lor, — de teamă că altfel lei banii lor și cumperi lucrurile, mașini, vagoane, și altele din altă țară).

Săracii de noi!

— Cum ne săpăm înșine groapa. —

Până mai ieri, ba și azi încă, se spunea, că Oltenia e faza Țării Românești, că acest cap de țară e cel mai curat românesc, că e un corp românesc așa de sănătos, încât străinul cel mai îndrăcit nu poate străbate aici! Se spunea, ca vorbă pilduitoare, că Olteanul, ca negustor, are 30 de măsele, adică ce a puca pe gura lui cea numai măsele, e măcinat puternic, — și altul pe lângă el nu mai încap!

Ce bine ar fi să fie așa. Cât de mult am dori, ca acea Oltenie să fie cuibarul din care să se ridice roturi de astfel de Olteni cu 30 de măsele, cari să cuprindă toată țara făcând ei singuri negoțul și leșind peste tot locul biruitoari! Să dea pildă și celorlalți frați Români din țară, cu dinți (negustorești) mai mălaești!

Dar — durere — lucrurile nu stau chiar așa trandafiriu, nici în Oltenia... Le o spunea fraților noștri Olteni din Cuza la Procesul cel frumos al dlui Corneliu Z. Codreanu din Turnu-Severin: „Treziți-vă! Uitați-vă bine în jur de voi, că a ajuns și pe la voi valul potopitor ce vine din sus, dela Miazănoapte, dinspre Moldova cea sufocată de valul de lăcuste evreiești. Cântați că s'au vârat și în cojocul vostru național căpuși. Și în negoț și în corpul advocaților, și în meserii, și mâne veți fi plini ca și noi Moldovenii!”

Azi avem durerea a arăta o pildă ce ne zgărie obrazul, despre tristul adevăr de mai sus. Iacă ce scrie gazeta „Unirea” din Craiova, orașul conducător al Olteniei. Și doar Craiova era faza României vechi, în care Românii s'au întărit așa de mult, că i se zicea încă înainte de războiul Craiovei: Orașul milionarilor români... Ei bine, iată ce veste ne dă „Unirea” despre ce se vede azi în mândra Craiova:

„E azi aici un lucru cunoscut, că, — atât slujbașii (salariații) militari, cât și slujbașii civili de Stat, din Craiova, nu-și pot cumpăra pe plată în rate lunare, lucrurile de cari au trebuință, decât dela un anumit Magazin (prăvălie, boltă mare), și anume dela Magazinul „La Englez” al cărui stăpân (numai Englez na e), ci e jidanul *Dunkelblum*, acela care (atâta e de omenie, că) a fost prins furând curentul electric și a plătit o pedeapsă de câteva zeci de mii de Lei, pentru a nu se mai face zgomot, vorbă, în jurul său...”

„Și am avut prilej să mă îndrept, că mărfurile date în rate de acest jidan slujbașilor Statului (și celor militari și celor civili), pe lângă că sunt proaste, sunt și mult mai scumpe ca aiurea, — căci jidanul, la statorirea prețului, adaugă și camăta sa. Iacă o pildă: Plutonierul major X. din Reg. 26, cumpără dela jidan o pereche de pantofi, în rate, cu 480 Lei. M'am dus cu acest Plutonier la magazinul (românesc) Mordescu, și același pantofi, dar mult mai buni, erau cu 350 Lei. Dintr'un singur condei, jidanul i-a luat 130 Lei peste câștigul legiuit, căci negreșit și d. Mordescu și-a pus câștigul în suma de 350 Lei.

„Așa stând lucrurile, ne întrebăm cu toții: în toată Craiova nu s'a putut găsi nici un negustor român, care să facă aceeași slujbă pe care o face jidanul *Dunkelblum*, dând pentru plata în rate lunare,

mărfuri bune, nu ca ale lui, slujbașilor Statului, militari sau civili, sub chézașia deregătorilor lor?

„Negreșit că se găsea. Dar de ce nu s'a făcut chemare la negustorii români, ci s'a primit mai bucuros un jidan? Răspunsul să l găsiți D voastră, iubii cetitori...” (L'am găsit! E — ca la Deva!.)

Și gazeta roagă pe d. Comandant al Corpului de Armată, care e și d-za Oltean neaoș, român din tată în fiu, — să facă, împreună cu capii deregătorilor civili, chemare la negustorii români și vor găsi negreșit trei din patru părți gata a face ei slujba de mijlocitori pe plăți ușoare lunare, pentru acei slujbași...

„Veți face prin asta, d lor, — zice gazeta, — două fapte frumoase românești:

1. Înlesniți slujbașilor dv. puțința a-și câștiga pe plăți ușoare, cele de lipsă.
2. Incurajați pe negustorii români!...” — etc.

Nu mai luăm din numita foale. E prea destul, pentru a se vedea, ce — oamenii slabi suntem! Dacă și la Craiova trebuie să tragi de mână pe conducători, pe cei în capul deregătorilor, ca să înțeleagă a sprijini ce e românesc, și nu pe înșelătorul strein, — apoi am apucat pe pantă rea!

Pe pantă rea, pentru-că s'a vîrît *microbul (germenele) stricător de suflete* și acolo, ca și încolo printre noi. El lucrează în ascuns, din întunec, ducând ispita cu mîrosul ei amețitor pe sub nasurile celor ce cad ușor în amețeala ei, — și atunci vedem ce ni se arată și la Craiova, și la Deva și prin Ministerie, sus de tot!

Aci e bubă. „*Dunkelblum*” înșamnă „*Floarea întunecului*”, care nici nu poate trăi lucrând la lumina zilei, ci în întunec... Și, durere, printre noi prea sunt mulți cărora le mai place întunecul, ca lumina, — și atunci *Dunkelblum* îl trăesc bine printre noi!

Numai o pornire de sus ne poate ajuta! Dar acea pornire — nu o vedem. Ministeriale sunt tot atâtea uriașe pivoți întunecose prin care *Dunkelblum* îi mișună ca goangele negre prin ungherele gropilor întunecate și umede...

Craiova — și țara încolo, — la pildă... Și pilda rea nu va înceta, până nu va veni îndreptarea de sus!

Asta s'o nădăjduim dela alt rînd de oameni, căci cei de azi prea sunt îmbătrâniți în — ce vedem!

Din Bucovina.

În Bucovina mișcarea națională creștină e mai viuă ca în multe alte părți ale țării. Românii de acolo așa-s de streini în draga lor veche țară, încât lor li-se potrivește mai mult ca ori-cui vorba:

Măncatu-s, Doamne, de strein,
Ca iarba de bol bătrâni...

Și de aceea ei cearcă a se apăra de gătuirea ce-i amenință.

Dl Ștefan Robotă din Vatra Dornii, e un înimos luptător național-creștin, — și pentru asta jidanii de acolo l'au luat la ochi.

În seara de 8 Aug. d-za trecea pașnic pe str. Regele Ferdinand, când de-odată, în fața băncii Schiller, se vede atacat de o ceată de jidanii! Mai mulți tineri creștini auzind de ce se întâmplă, au sărit în

ajutorul creștinului atacat; mai mulți evrei intra sprîjinirea evreului atacător, — și s'a făcut o părăială în rîndulală, — încât a trebuit să întrevină poliția să-l pună capăt.

Ce-i asta?

E asta buna rîndulală în Țara Românească? Dacă eu sunt bun Român și bun creștin, asta dă drept ori-cărui mizerabil de jidan a mă ataca pe drum?

Față de astfel de obrăznicie, nu ne mai sîntă decât flaută — Arhanghelul Mihail, apărătorul și răz-bunătorul!

Sacco și Vanzetti și cei 117 Episcopi...

— Poveste cu adăno înțeles. —

De câte-ori ai auzit și ai citit, în timpul din urmă, bunule cetitor, despre Sacco și Vanzetti, — și de câte-ori despre „cei 117 Episcopi” și unii și alții în grea suferință?

De Sacco și Vanzetti și s pline urechile. Sunt doi „erol” și ca mână doi „mucenici” ai doritorilor de o lame nouă, de lumea „comunista”, cea în care averea ta să nu mai fie a ta, ci a ori-cui și a tuturor, ne-vasta ta să nu mai fie a ta, ci a ori-cui și a tuturor, copiii tăi să nu mai fie ai tăi și să-i crești tu, ci în ciurda satului, cu toții la un loc, cu cuminți cu proști, cu cinstiți și cu mișei, cu temători de Dumnezeu și cu închinători diavolului!

Așa ar vrea cineva (și știți și d-voastră cine e acel cineva cu per-cinți), să ajungă lumea a fi, căci ar fi ceata omenească ca o băltoacă cu apă stricată și plină de viermi, de stricăclune, — și atunci ei, cei ce au împins lumea la acea stare de iad, — vor putea stăpâni tot pământul, toate neamurile stînd la îndemîna lor, ca cirezii de animale fără minte... (Cum cum e azi Rusia).

Sacco și Vanzetti erau „apostoli” ai acestei credințe și năzuințe a comunștilor în America, și fiindcă niște poliștiți cu ochi zgeri le stă-teau în cale, i-au ucis, ca să și deschidă drumul. Prinși au negat (tăgăduit) că ei ar fi ucigașii, — dar s'au de dovezi s'au adus împotriva lor și judecătorii americane i-au osândit la moarte. Iată s'au pus în mișcare toate societățile comuniste și anarhiste și socialiste-revoluționare din lume pentru a-i feri de moarte pe „apostoli”. Și fiindcă aceste societăți tulburătoare a păcii lumii sunt toate conduse de jidanii, s'a mișcat și codrul de gazete jidovești strigînd în cor: Nu-l ucideți! Nu-l ucideți! Sunt nevinovați! Dacă ei nu recunosc, nu se poate lua vina lor ca dovedită! Amănați omorîrea lor și cercetați de nou pricina!...

Și judecățile americane, mîndre de numele lor și de faima că judecă drept, au zis: Hai, fie, nu ne grăbim, amăna-m ducerea în dep-linire a osîndei. Și au cercetat de nou, și au ajuns la aceeași încheere: „Sunt vinovați. Ei sunt ucigașii!” Să fie ucși și ei!

Și iar au sărit apărătorii „drep-tății” și au strigat: — Dar, uite, s'au găsit dovezi nouă despre ne-vinovația lor!

— Da? au zis judecătorii. Fie. Stați cu ele naște. Amăna-m de nou și cercetăm...

Și au cercetat și nici o dovadă de nevinovație nu li-s'a putut aduce. Și iar au dat ordin (poruncă) de

îndeplinirea osîndei celor doi pă-cătoși, — și iar au fost hărțuți de „interveniri” puternice și pistruți, — până de vre-o 6 ori, în vre-o 5 ani.

Acum judecătorii au dat porunca de nou, — și văzurați ce revoluție să facă în toată lumea? Se miș-cară societățile comuniste și cele socialiste-revoluționare (cari sunt mai aproape de comuniști) și iară toate foile cu percinți, și puseră bombe de dinamită în calea trenurilor în America. În Anglia, se pu-seră bombe în Franța și în Italia și fură ucise multe ființe nevinova-te și și mai multe rănite greu, — și cei doi osândiți la moarte *după lege și după dreptate, — iară fără amănați!* În sjunul zilei de a fi ucși, li se dete amănare, — că și Papa dela Roma (care are la Curtea sa „Societatea Pretinilor lui Izrail”) s'a îndolozat și, la cere-rea pretinilor ucigașilor, a întrev-nit pentru ei, cerându-le iertare!...

E vorbă că osînda morții li s'a amănat numai până în 22 August. Dar ce mai știți? Lumea de azi, în-tinsă ca o roabă neputincioasă și lipsită de ori-ce mîndrie, la picioa-rele jidovimei, — e în stare a au-culta și de cele mai proaste po-runci ce-i vin dela aceasta și încă o să i facă scăpați pe cei doi tî-căloși, — ca să scape de strigături-le răsunătoare ce le fac apărătorii acelora și să nu-i împingă și la alte omoruri mai înfricoșate!

Iar față de aceste stări mult gră-toare, — întrebăm noi:

*Auzit'ai, iubite cetitor, de
cei 117 Episcopi ceva?*

De ce Episcopi? ne vor întreba cei mai mulți? Ia de cari:

Zărele din Riga, oraș la capul despre Miazănoapte a Rusiei, au adus de curând un șir întreg de amănunte izbitor, despre viața ce o duc în Rusia 117 Episcopi creș-tini, ruși. Iaca ce spun acele știri:

Azi se află în Rusia 117 Epis-copi parte aruncați în închisoare, parte deportați (duși în locuri depărtate și rele, în stare de priso-neri, stînd sub baionetelă bolșevicilor), parte închiși oarecum în cur-țile lor sub paza poliției!... Ori-ce scrisoare ce ei trimit sau le vine de undeva, e citită întâi de poliție, — ca a celor în arest.

Deportarea (trimiterea la lo-curii rele și tralu amar) se face pe câte 3 ani; iar Metropolitii Ciry, Arsenie, Nicanor și alți mulți sunt deportați pe viață!

40 de Episcopi, puși sub aspră pază în curțile lor, sunt datori a se înfățișa în fiecare 15 zile odată la capul poliției, ca să i arate că e aci și e supus...

În locurile unde sunt deportați trăind foarte rău, mulți Episcopi au cerut câte-o slujbă, fie cât de proastă, numai să poată câștiga ceva și să le treacă amarele zile mai ușor... Așa Episcopul Gleb s'a făcut por-tar la o casă de oaspeți, Episcopii Amvrosie și Alexie sunt păzitori la câmp, alții sunt bucătari, — care cea putut găsi de lucru...

Cel din temniți apoi — val de zilele lor.

Pentru ce „crime” (fărădelegi)? Pentru *credința către biserică lor*, către legea cinstitoare de D-zeu și de drepturile creștinului de a și scuti familia și ce e a lui...

Dar, iubite cetitor, auzit'ai sau cetit'ai undeva că s'a ridicat codrul de foi sau marile Societăți pentru apărarea „drepturilor omului” sau Papa dela Roma, pentru acești ade-vărați mucenici ai unei credințe sfinte, cinstite, urmăritoare a învă-țăturilor lui D-zeu?!

Iar pentru Sacco și Vanzetti, vedeți ce-ți fac?

Aceștia mi s'jdanii și îndrumarea ce o dau ei lumii!

Pilda Statelor-Unite.

Guvernul american a dat ordin (poruncă) tuturor stăpânilor de Fabrici și Ateliere, să cerceteze purtarea slujbașilor lor streini și chiar trecutul lor, precum și al lucrătorilor, — și pe cari îl află cu vină, să i dea să fie aruncați îndată peste graniță. Că a aflat guvernul, că în vremea din urmă s'au furisat mulți streini cu gânduri rele în țară și asmuț pe lucrătorii la tulburări și nerânduelli. Și guvernul nu-l va suferi pe pământul țării, ci repede îl dă peste hotar.

La noi — acest soi de oameni răi, își fac de cap! Te zgărie pe față cu obrăznicia lor, — dar „unge” pe câte-un „deregător” și trece mai departe în pace.

Unele — altele.

Istojime și în... cenzură.

Nu mai încapă îndoielă că liberalii sunt politicieni foarte meșteri. Se știu folosi de tot felul de stări și împrejurări, până și de somnoroșia ori prostia potrivnicilor, pentru a face, ca din toate să curgă ceva la moara liberală. Se joacă cu celelalte partide aproape ca pisica cu șoarecul. Trage țolul de sub ele, dar așa fel, ca cei din jur să nu bage de samă cine trage, ci să spună că... țolul de sine luncă, e tras de — dăhurile din castelul dela Beregsău...

Zilele acestea ni s'a dat o dovadă cu totul nouă despre această istojime liberală.

E vorba de cenzura asupra folilor și a tuturor tipăriturilor, așezată de nou la București și în toată țara. Naște de a tipări foaia, trebuie s'o duci la oficiul de cenzură (înainte cercetare) să ți-o cetească, și numai aceea poți să tipărești, ce onoratul „cenzor” îți dă voie. Ce nu i place, peste aceea trage cu creion roșu și tu trebuie să scoți afară șirelele osândite.

Asta peste tot locul se face așa — și așa s'a făcut totdeauna, — că tipograful scoate afară șirelele tăiate de cenzură și lasă locul lor gol și foaia lese cu oglinzi albe, cari sunt semne că acolo era scris ceva ce nu i plăcea guvernului, adică omului său de încredere, cenzorului.

Uitați-vă la foile de împotrivre din Arad, din Cluj, din Orade, și vedeți multe astfel de oglinzi albe în ele. Sunt fol de ale partidului național țărănesc, averescan sau altul, prin a căror șire creionul (ceruza) cenzorului face adeseori curate pustiri!

Dar aceste oglinzi ale cenzurii au și o scădere: de multe ori așază și asmuț pe cetitor împotriva guvernului, mai tare decât dacă erau lăsate acolo șirelele șterse. Cetitorul își zice: Te miri ce mari „adevărați” erau scrisi aci, de nu le-a lăsat guvernul să se tipărească, să le știm și noi!? Și nemulțumirea cu „volnicia” guvernului, sporește zi de zi, pe măsură ce cetitorul dă față cu astfel de oglinzi albe, mute și totuși așa de grăitoare. În foaia sa iubită!

Și liberalii, tocmal fiindcă sunt politicieni isteți, așezând acum de nou cenzura asupra folilor, și-au zis: Dar ce să lăsăm noi acele oglinzi albe care așază împotriva noastră în fiecare zi pe cetitorii cei porniți și așa contra noastră?

Și — au dat poruncă nouă, neobișnuită în viața folilor:

— Șirele ce eu ți le tai, le scoți, — dar locul lor n'ai să-l lași alb, ci să-l umpli cu alt fel de text (de scrisoare)!

Asta apoi e cu bucluc mare pentru foile: Redactorul trebuie să scrie articolași noi, apă caldă, care să nu supere de nou pe guvern, tipograful să culegă articlile cei noi, să adune apoi la oială părțile neșterse și să facă loc celor nou culese, — iar asta face chititulă celui ce scoate foaia, căci tipograful, în chip fresc, cere plată nouă pentru lucrul cel pe de asupra...

Dar odată foaia astfel forfecată și de nou adunată cu scriere dulceagă, apă caldă, nu mai așază pe abonat, pe cetitor, ci acela crede că — uite, nici foaia mea nu mai are nici o vorbă rea despre stările de azi, despre stăpânirea de azi... Și așa și foile de împotrivre fac, oarecum, nume bun guvernului, pe care altfel l'ar tăia în săbiile lor (de hârție) de ar putea.

Acest lucru nu a plăcut de felul lui Prof. Nic. Iorga, care scotea la București ziarul „Neamul românesc”. — Și dea, decât să facă această slujbă, de reclamă fără voce, guvernului și atunci când nu e de o părere cu el asupra cutărui lucru, — mai bine și-a oprit tipărire a foil, până la vremuri mai drepte, mai libere. O spune asta în numărul său dela 26 Iulie, scriind:

„Cenzura ne-a mutilat (ciopârțit) coloanele. Guvernul ne-a confiscat mereu ziarul (l'a cuprins și nimiclit după ce era tipărit). Am fost împedecați să lăsăm locurile albe, pe unde au trecut foarfecile liberale. Am fost opriri să protestăm că suntem confiscați” (opriți a se plânge de ce li se face).

Intre astfel de împrejurări, dl Iorga a încetat scoaterea foil, care nu mai avea libertatea de a grăi și a-și spune părerea ce o are despre lucrurile din țară.

Așa apoi vom ajunge — ori suntem ajunși — a vedea, că — toate foile, toată lumea, e „mulțumită” de tot cu ce face guvernul...

Istețime, nu-l vorbă...

Cei în drept și cu putere

— nu le sar în ajutor.

— Din Sălaj. —

Mulți țărani năcăjiți am văzut în viață, dar mai năcăjiți, decât cel din jurnal „Meseșului” (în Sălaj) n'am văzut.

Intâlnindu-l pe drum spre Huedin, cum veneau în câte bărbași, femei și copii ca să caute de lucru, pe fețele lor am putut citi cea mai neagră îngrijorare de ziua de mâine. Stând cu el de vorbă, am aflat că sunt lăsați cu totul pradă jidanilor, cari le-au cutropit satele și le storc vlagă în modul cel mai neomenesc. Și nu sunt în stare să scape din ghiarele lor, căci cei în drept a lua măsurile de salvare, nu le sar în ajutor. Unul îmi spunea:

— Sunt Crăciun Tolașu din Cizer. Isprăvindu-mi-se cucuruzul, la 15 Mai 1927, m'am dus la jupânul Wintz Moritz din comună și

am cumpărat un sac de cucuruz (vre o 85 kgr) cu prețul de 500 lei. Ne având banii la mână l'am rugat să mă aștepte până la 15 August a acestui an. Mi a răspuns:

— Nu ți lăsăm noi să mori de foame cu copiii. Dăți adu doi chizeșu și scrie una vechsel, și pintru acel sume tu plăți la mine înche una sută lei la lună”.

Ce să fac? Copiii cer mâncare și nu întrebă ai bani sau nu. Am chemat pe Mihail Tolașu lui Ion și pe George Patronca cari au iscălit cambliul, însă în loc de cinci sute, cât face prețul cucuruzului, am scris cimbliu de opt sute lei, adică dobânda pe 3 luni (una sută pe lună) după cinci sute, prețul cucuruzului.

Aici fratele Tolașu se opri, oftă adânc, își ștearsă sudoarea de pe frunte, cugetându-se la cele opt sute lei, prețul unui sac de cucuruz pe care dacă nu l va putea plăti la timp, urmările le cunoaște: judecată, execuție și vinderea la licitație a puținului pământ ce-l are, pe care tot jupânul l'ar cumpăra.

Din celea de mai sus se vede care e starea țaranului Român din Ardeal.

Dacă țaranul din Cizer cu toate că a cumpărat cucuruzul destul de scump, aproape cu 6 lei kilogramul, a trebuit să mai plătească și o dobândă de una sută de lei pe lună după cinci sute lei, ceace ar veni pe un an, una mie două sute lei dobândă după un capital de cinci sute lei, adică întocmai 240 de procente, apoi ne mai putem oare întreba că de ce îi vine să plece în lume? Ceea-ce ne întrebăm însă este, de ce cei în drept suferă să se petreacă astfel de lucruri și de ce deputații din Sălaj nu dau alarma și nu cer în statul țării dela guvern, ca să scuture puțin de periculi pe acești cămătari ticdoși?

Ioan Potra.

Dăm această scrisoare care descopere stări de plâns, stări barbare în Sălaj. — și întrebăm:

Au cel în drept aceste glasuri? Văd ei urmările lor? Inșeleg ei pe ce țărni de prăpastie e împins poporul nostru pe acolo, lăsat pradă acelor h'ene.

Nu are Sălajul un Prefect, un Subprefect, nu are advocași și alți cărturari cari să se ridice întru a pune capăt acestel ticdoșii și pe cămătarii h'ene să-l dea pe mâna judecății și în gura temniței?

NOUTAȚI

Cununie. Azi, Joi în 18 August, dl Ioan I. Moșă își sârbează cununia religioasă cu doamna Iridenta Z. Codreanu în „Mănăstirea Neamțu” de lângă orașul Târgu-Neamțu (în Moldova). Slujba cununii o îndeplinește Prea Sfinția Sa Episcopul Nicolodem, fost Episcop al Hașilor și Arhiepiscop al Basarabiei, mai marele numitel mănăstiri.

„Casele Naționale” conduse de omul plin de inimă care e d. General Manolescu, ajutat în chip minunat și plin de rod de dl I. Gr. Opreșan, — au dat un nou semn de viață: în ziua de „Schimbarea la față” a ținut o nouă sârbară la Onești (în Moldova), arătând că acest așezământ cultural și-a împlinit aci bine rostul: a ajutat mult la schimbarea la față a satului, spre bine! S'a jucat teatru, s'au declamat poezii, s'au jucat jocuri naționale.

Cereale (bucate) pentru ținuturile bătute de secetă. Cum spuneam și noi în numărul trecut, sunt azi în țară numeroase părți în cari seceta a nimiclit toată roada.

Guvernul a hotărât să vie în ajutorul ținuturilor năpăstite de soarte:

S'a hotărât să se trimită de grabă 500 vagoane de cereale (grâu și porumb, cucuruz) pentru a fi împărțite în județele atinse mai greu de secetă: în Maramurăș, Turda, Târnava mică, Hunedoarei și Alba.

În vechiul regat s'au trimis până-acum 74 vagoane și se vor mai trimite.

Iar Centrala Cooperativelor e îndrumată să facă rost de 2000 de vagoane porumb (cucuruz), pe care să-l împartă unde se cere, pe credit, pe plată mai târziu, între țărani. (Că de nu, îi jupoale nihiștorii jidani de-o fi vai de bleșii să-răciți!).

Boale prea multe la țugi. Din dărilor de samă sosite la Prefectura din Iași, se află, că în oraș și județ bătute boale grele: scarlatina (șarlah-ul) și tifosul, cari stâng zecl de vieți. Doctorul județean a arătat că cuibarele de boală sunt fabricile de pe la marginile orașelor, îndeosebi cele de cherestea (de scânduri), unde e murdărie mare (ca acolo unde e ploșnițar de — jidani).

S'au luat grabnice măsuri de îndreptare a lucrurilor.

Furtună mare s'a descărcat asupra județului Prahova de nou în 10 August. Nori atât de negri și deși că se făcuse aproape ca noaptea, deși era ziua la ora 4 d. a. Un vârtej grozav răsucea par'că lumea din țafâni. Multe case din Ploiești și din comunele vecine au fost descoperite. A bătut grindina. Pagube mari.

La Intendența Diviziei XI. (jud. Romanșii) s'au descoperit lipsuri mari în socoteli. Doi căpitani, Ciupeanu și Vintilă, Intendanți (de purtat socotelile) se deprinseseră cu înșelăciuni mari. S'au descoperit înșelăciuni de 3-4 milioane pe socoteala Diviziei. Ei au fost amândoi arestați și dați în samă areștului militar din Craiova.

Copilul și revolverul. Un tiner funcționar din Cluj, Ioan Gheolțan, a adus într-o zi din săptămâna trecută, un revolver acasă. El își adusese la oraș și pe bătrânul său tată, și îl arătă ce revolver și-a câștigat, — că azi e om necocotit cine nu are la el o armă... Umblând cu revolverul și se vede că nu știa că e încărcat, de-odată un glonț zbură din el oblu'n peptul bătrânului, pe de-asupra inimii. — Spăriat de moarte, își luă pe tatăl în brațe și fugi nebun până la cel mai apropiat doctor. Se crede că bătrânul va scăpa cu zile, dar fiul său e în o stare de nervozitate (neliniște, tulburare), că nu și mai află locul și pacea.

Nenorocirile de automobile vin prea des înainte. Zilele trecute a avut loc iarăși una mare: Primarul orașului Galați d. Mahilescu, și fostul Prefect Tatovici, cu doamnela și o fiică a primarului, mergeau cu automobilul spre comuna Șerbești. Pe drum stricându-se un cauciuc (o roată de gumă) la mașină, primarul, care mâna, în loc să oprească, l'a dat putere mai mare de mers, ca să treacă de un car ce-l era în cale, — dar mașina schloapă a lunecat în laturi și s'a

dat peste cap într'un șanț. Prefec-tul s'a ales cu câteva coaste rupte, primarul și soția striviți rău, șoferul asemenea, doar fetița a scăpat cu mici zgârieturi ca prin minune. Dintre greu răniți 2 sunt în primejdie de moarte.

O fi, n'o fi? Face mare vâlvă prin folle din toată lumea, zvonul, că una din ficele nenorocitului Țar Nicolae, ucis de bolșevici cu toată familia lui și cu doctorul de Curte, — Anastasia, trăeștel! Se spune că și ea a fost împușcată, dar n'a fost nimerită de moarte, ci numai a leșinat și anul din soldașii de gardă, pus cu sîla în garda „roșie”, a băgat de samă și a pus-o în altă căruță, când au pus pe cei morți și i-au dus dela locul de per-zare, și a apucat cu căruța pe alt drum și a scăpat-o de-a fi arun-cată cu celalalt în fântâna în care s'a vărsat benzină peste ei de au ars scrum. Mântulorului ei a rătă-cit cu ea prin țară și a venit chiar în România, dându-o de nevastă a sa și din România a trecut în Ger-mania, și acum se află la Curtea unui Prinț ce o ține din bunăvoință și așteptând să se vadă dacă-i drept că ea e fiica Țarului ori ba? Că ea nu poate adevări că e ea, pentru că în spalma cea mare prin care a trecut când a văzut moar-tea în fața sa, așa s'a zguduit, că a rămas cu o slăbiciune ce se în-tâmplă uneori în astfel de întâm-plări: și-a pierdut puterea aducerii aminte! Ea nu mai știe de unde a pornit, cu cine a crescut, cine e, pare o filuță ce trăește numai ac-um de câțiva ani... Dar pe încetul începe a și reveni în fire. Și se crede că e ea, căci a fost adus din A-merica un tiner, băiat al unui Doc-tor dela Curtea Țarului, care a cop-lărit cu ea și acela spune că e drept că e ea, o cunoaște după miș-cări, după față (deși s'a schimbat mult și a îmbătrânit și slăbit) și după unele apucături ale ei.

Se așteaptă să se întrame și mai mult, doar își revine de tot la fire, — ca să se adeverească de este cu adevărat fiica nefericită a celui mai nefericit tată...

Dela Dir. Liceului „Aurel Vlaicu“ Orăștie.

1. Inscriserile și reinscriterile în cl. I—VIII de liceu, se fac între 1—10 Septembrie 1927.
 2. Examenul de admitere în cl. I, și de bursă pentru clasele I—VIII, din 10—15 Sept.
 3. Examenul de corigență, în 13 Sept.
 4. Examenul particular și integrale, în 14 Sept.
 5. Examele de admitere în cl. V, încep în 20 Sept.
- Toate categoriile de examene vor începe la datele fixate, orele 8 z. m.
5. Inceperea cursurilor va avea loc Luni, în 26 Sept. 1927. Pentru încunjurarea speselor zadarnice, reinscrierea se poate face prin înaintarea unei cereri la Direcțiune și trimiterea taxelor școlare: 500 lei rata I la liceu, 2900 lei pentru cel solvenț la Internat, și 500 lei pen-tru bursierii Statului.
- Fără trimiterea acestor sume, nici un elev nu poate fi înscris sau reinscrist.
- (0) 2—2
Director: Aron Demian

Dela Dir. Liceului „Aurel Vlaicu“ Orăștie.

Primirea în internat pe anul școlar 1927—1928.

Primirea în Internat se face în baza unei cereri timbrate și înaintată Direcțiunii liceului până incl. 20 August 1927.

Această cerere trebuie înatată atât de foștii elevi interni, cât și de aceia cari pentru prima dată cer înscrierea în Internat.

Elevii cari vin dela alte ins-titute, precum și cei cari se in-scriu în clasa I., vor prezenta:

1. Certificatul de studii al clasei ultime
2. Certificat de botez
3. Certificat de vaccinare și revaccinare.

Taxele pentru Internat sunt următoarele:

1. Taxa de întreținere 1200 Lei lunar.
2. Taxa de înscriere, medic și deteriorări, 500 anual.

La înscriere trebuie achitat 2900 Lei (taxa pentru Septem-vrie—Octomvrie și înscriere), iar restul este a se achita antici-pativ la începutul fiecărei luni câte 1200 Lei.

Pentru a putea controla chel-tuelile băeșilor, părinții sau tu-torii vor trimite paralele numai la adresa Direcțiunii Liceului.

În 25 August se va ține ședința Comitetului școlar, când se va hotărî numărul elevilor primiți în internat, stabilindu-se numărul ce trebuie cusut pe albituri.

1121 4-4 **Direcțiunea Liceului.**

Casă de vânzare

În Orăștie, constatătoare din o odaie și bucatărie, 2 sopruri, toate acoperite cu țiglă, fântână în curte, pivniță cu traverse de fier și grădină. — Informații la **Ioan Gruescu**, Str. Petru Maior (fostă a Căstăului veche) Nr. 24.

1—2

Primăria orașului Sebeș j. Alba.

Nr. 2584/1927.

Hotel de arendare.

Hotelul „Leul de aur“ din ora-șul Sebeș, jud. Alba, se va da în arândă prin licitațiune publică pe timp de 6 ani.

Licitațiunea se va ținea în 26 August 1927 la orele 9 a. m., în sala de ședința a primăriei în con-formitate cu art. 72—84 din legea contabilității publice, cu oferte sig-late și timbrate în regulă. Prețul de strigare este 80.000 Lei. Vadiu 10%.

Condițiunile mai de aproape se pot vedea la primăria orașului. **Sebeș, la 26 Iulie 1927.**

Capt. Stricatu, Indiscutabil, primar secretar (1131) 2—2

Betia

Cine vooște a scăpa de patima acea-sta uricioasă, să întrebuințeze „**Anti-be-tinul Vêries**”, scutit legal, preparat de mult încercat, care desguștă beșivul de beuturi spirtuoase. Fiind fără gust, se poate da pătimașului fără știrea sa. Mii și mii de scriori de recunoștință. 2 flacoane 360 lei prin ramburs.

— Spese postale și ambalaj în regie proprie. —
Farmacia la „VULTURUL ALB“ Nr. 33, Lugoj, Banat.

Boale de STOMAC

de tot felul ca: lipsa de apetit, mistuirea grea, catarul de sto-mac, acreala, greața și vomarrea, sgârca de stomac și peste toate greutățile și slăbiciunile stomacului, se înlătură prin **Esența de STOMAC „Vêries“** 4 sticle 540 Lei prin ramburs.

Ospătărie,

cu casă, curte mare, două șoproane, 3 pivniți, grajd frumos, fântână cimentată, e de vânzare, cu sau fără inventarul ei.

Tot aici se află și o **pumpă de tras vin, cu prețul de 8000 Lei; precum și căr-buni de lemn pentru ferari cu prețul de Lei 3, — per Kigram.** (1126) 2—2

HANS STEPHANI

Orăștie, (Str. Mihai Viteazul).

Epitropia bis ort. rom. Orăștie.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștință că **Duminecă, în 28 Aug. 1927,** după serviciul divin, la ora 11, se va ținea licitație publică ver-bală și cu ofertă închisă, fără drept de supra-ofertă, pentru diverse reparaturi la Bis. ort. rom. din loc; și anume: reparațiuni de zidărie, tâmplărie etc., conf. devizului care se poate vedea la Epitropie.

Licitanții vor depune un va-diu de 10%.

Conziliul Parochial își re-zervă dreptul de a încredința lucrările celor mai competenți.

1—2 **Epitropia.**

Nr. 586—927.

Publicațiune.

În ziua de 3 Octomvrie 1927, ora 10, se va ținea la primăria comunei **Bârta** jud. Năsăud, licitație publică verbală și cu oferte închise pentru exarendarea localului crășmei comu-nale, pe timp de 3 ani: din 1 No-emvrie 1927 — 31 Octomvrie 1930.

Prețul strigării 4500 Lei.

Condițiunile se pot vedea la casa primăriei.

Bârta, la 8 August 1927.

(1135) 1-1 **Primăria comunală.**

AVIZ.

La comerciantul **Carol Zobel** din Orăștie se află de vânzare cu prețuri foarte reduse următoarele:

2 pământuri în care au fost vie, unul în mărime de 4 sâpători și unul în mărime de 8 sâpători.

1 pruniște în mărime de jumă-tate luger, toate acestea se află în hotarul Orașului așa numit în dealu mare (pe holumb).

Afară de acestea se mai află de vânzare următoarele recvizite de vie și anume:

- 2 presuri de vin, cel mai nou model
- 1 moară de zdrobit struguri
- 1 moară de zdrobit mere
- 1 atropitor de vie
- 1 trăsură pe arcuri fără cobără (Bricică).

Publicație de licitație.

Se aduce la cunoștință că **Du-minecă în 21 August 1927, la ora 3 d. m.,** se va vinde prin licitație publică benevolă moara sistematică cu teren cu tot din comuna **Mihalț** județul Alba, chiar în curtea acestei mori.

Condițiunile mai detaliate se pot vedea în Alba Iulia la adv. Dr. Danil Tecău și în Mihalț la preotul Vic-tor Aron. (1133) 1-1

Nr. 64—1927.

(1134) 1—1

Publicare de licitație.

Pentru edificarea bisericăi din **Sereca**, plasa Orăștie, jud. Hunedoara, să publică licitație verbală pe ziua de 28 August 1927, 2 ore d. z., la oficiul parohial în Sereca.

Planul, devizul, condițiunile se pot vedea la oficiul parohial.

Concurenții vor înainta deodată cu ofertele verbale și vadiu de 10% dela prețul de strigare Lei 284.500.—, nu pot pretinde nici un fel de spese pentru participare.

Antreprenorii, cari nu vor avea calificația recerută, pot participa la întreprindere, dacă garantează lu-crul lor cu indivizi experți și califi-cați.

Minus îmblămante după licitație nu se primesc.

Adunarea parohială va alege și va încheia contract cu acel întreprinzător, în care va avea mai mare încredere.

Sereca, la 7 August 1927.

Ioan D. Andrei, V. Silie Tâmpoan, paroh. notar.

Nr. 303—927.

Văzut și aprobat: **V. Domșa**, protopop.

Nr. 495/927 Notariatul: **Beriu**, adm.

Publicațiune.

Primăria comunei **Sireca** plasa Orăștie, publică licitațiunea de arândare a dreptului de adunat vamă dela moara comunală, pe timp de 3 ani, începând dela 1 Noemvrie 1927 până la 31 Decemvrie 1930.

Licitațiunea, conform legii con-tabilității publice, se va ținea în ziua de 25 Sept. 1927, ora 3 p. m., la primăria comunei **Sereca**.

Prețul de strigare e: 25.000 lei.

Condițiunile se pot vedea la pri-măria comunală.

Sereca, la 10 August 1927.

Primăria.

NOVOTNY

TIMISOARA

TURNATORIE DE CLOPOTE GLOCKENGESSEI HARANGONTÖDE

Sireda Lunel 4. — Fondat 1872.
Turndortoria de clopote cea mai mare în țară.
(1041) 5—10.